İmge, Sembol ve Çağrışım

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **İmge:** Şiirde anlatılmak isteneni daha canlı, etkili ve göz önüne getirilebilir biçimde anlatmak için sözcüklerin alışılmışın dışında bir araya getirilmesiyle kurulan zihinsel tasarımlar ve sözcüklerle yaratılan görüntülerdir ("turuncu bir hüzün", "uykusuz bir bekçi gibi liman").
- İmgeler çoğu zaman bir söz sanatıyla (benzetme, kişileştirme) birlikte oluşur ve duyulara seslenir: görme, işitme, koku, tat, dokunma. **Özgün bağdaştırma** (birbiriyle ilgisiz görünen sözcükleri yan yana getirme) imgeyi güçlendirir.
- **Sembol (simge):** Duyularla ifade edilemeyen soyut bir kavramı belirten somut nesne ya da işarettir: terazi → adalet, zincir → esaret, şafak → umut, kum saati → zaman, mum → tükenen ömür, fedakârlık.
- Semboller kültürden kültüre farklı anlamlar kazanabilir. Türk destanlarında **bozkurt** yol gösterici ve koruyucu bir semboldür.
- **Çağrışım:** Bir sözcüğün zihinde uyandırdığı başka kavram, duygu ve görüntülerdir (bayram → çocukluk, aile, sevinç). Şair, çağrışımı güçlü sözcüklerle az sözle çok şey anlatır.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Kavramları açıklamalarıyla eşleştiriniz.
1. imge 2. sembol 3. çağrışım
a) Bir sözcüğün zihinde uyandırdığı başka kavram, duygu ve görüntüler
b) Sözcüklerin alışılmışın dışında bir araya getirilmesiyle kurulan zihinsel görüntü
c) Soyut bir kavramı temsil eden somut nesne ya da işaret

2 Aşağıdaki söz öbeklerinden hangisi alışılmışın dışında bir bağdaştırmayla kurulmuş bir **imge**dir?
A) yüksek bir dağ
B) kırmızı bir elma
C) uzun bir yol
D) soğuk bir su
E) turuncu bir hüzün

3 Aşağıdaki cümlede boş bırakılan yeri uygun kavramla doldurunuz.
"Duyularla ifade edilemeyen soyut bir kavramı belirten somut nesne ya da işarete ..... denir."

4 Sembolleri, yaygın olarak temsil ettikleri kavramlarla eşleştiriniz.

1. terazi 2. zincir 3. şafak 4. kum saati 5. beyaz

a) zaman b) esaret c) adalet d) saflık, temizlik e) umut, yeni bir başlangıç

5 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

( ) İmgeler çoğu zaman bir söz sanatıyla birlikte oluşur.

( ) Bir sembolün anlamı bütün kültürlerde aynıdır.

( ) Çağrışımı güçlü sözcükler, şiirde az sözle çok şey anlatmaya yardım eder.

( ) İmge yalnızca görme duyusuna seslenir.

6 Bir şiirde "yanarak eriyen mum" en çok aşağıdaki kavramlardan hangisini sembolize etmeye uygundur?

A) Başkaları için tükenen bir ömrü, fedakârlığı

B) Savaşı ve kahramanlığı

C) Bilimsel ilerlemeyi

D) Zenginliği ve bolluğu

E) Mevsimlerin değişmesini

7 Aşağıdaki dizelerin hangisinde bir **imge** oluşturulmuştur?

A) "Pazartesi günü köye dönmemiz gerekiyor"

B) "Sabah dokuzda okulun kapısında buluştuk"

C) "Sesin, ayazda üşüyen bir serçe gibi titriyordu"

D) "Kardeşim bu yıl on iki yaşına girdi"

E) "Mektubu yazıp postaya verdim"

8 Şiirlerde sık kullanılan "yol" sözcüğü hangi soyut kavramları sembolize edebilir? İki örnek yazınız.

9 "Portakal kokulu bir sabah uyandırdı bizi."

Bu dizedeki imge en çok hangi duyuya seslenmektedir?

A) Koku B) Görme C) Dokunma D) İşitme E) Tat

10 Aşağıdakilerin hangisi somut bir nesnenin soyut bir kavramı **sembolize etmesine** örnektir?

A) Mumun parafinden üretilmesi
B) Terazinin adaleti temsil etmesi
C) Çekicin çivi çakmak için kullanılması
D) Zincirin halkalardan oluşması
E) Kum saatinin camdan yapılması

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 "Ay, gecenin kuyusuna düşmüş gümüş bir kova,
Yıldızlar sessizce çekiyor ipini yukarı."
Bu dizelerde ay aşağıdakilerden hangisine benzetilerek bir imge oluşturulmuştur?

A) Gecenin karanlık yüzüne
B) Yıldızları çeken bir ipe
C) Denizde yüzen bir kayığa
D) Kuyuya düşmüş gümüş bir kovaya
E) Gökte asılı bir lambaya

12 "Zincirlerini kırdı sonunda yıllanmış bir sabırla,
Koştu, kan kırmızı bir şafağa doğru."
Bu dizelerdeki "zincir" ve "şafak" sözcükleri için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Zincir zenginliği, şafak yoksulluğu sembolize etmektedir.
B) İkisi de karanlığı ve umutsuzluğu sembolize etmektedir.
C) Zincir dostluğu, şafak ayrılığı sembolize etmektedir.
D) İkisi de yalnızca gerçek anlamlarıyla kullanılmıştır.
E) Zincir esareti, şafak özgürlüğü ve yeni bir başlangıcı sembolize etmektedir.

13 "Ay, gecenin kuyusuna düşmüş gümüş bir kova,
Yıldızlar sessizce çekiyor ipini yukarı."
Bu metne göre aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.
( ) Dizelerde ay, bir kovaya benzetilmiştir.
( ) Yıldızlar kişileştirilmiştir.
( ) Dizelerde işitme duyusuna seslenen bir imge ağır basmaktadır.
( ) Gece, bir kuyu gibi düşünülmüştür.

14 Dizeleri, imgenin en çok seslendiği duyuyla eşleştiriniz.
1. "Kekik kokusu sardı bütün yamacı"
2. "Çan sesleri dağıldı sisli vadiye"
3. "Buz gibi bir el dokundu omzuma"
4. "Mor dağların ardında battı güneş"
5. "Dilimde hâlâ ayva reçelinin tadı"
a) görme b) işitme c) koku d) tat e) dokunma

15 "Bayram sabahıydı, annemin elleri kınalı,
Yeni ayakkabılarım başucumda, sevinçten uykusuz;
Mutfaktan taze ekmek kokusu gelirdi,
Babam kapıda, cebinde şeker, gözlerinde gülüş."
Bu dizelerde "bayram" sözcüğünün çağrıştırdıkları arasında aşağıdakilerden hangisi **yoktur**?

A) Çocukluk sevinci
B) Yalnızlık ve terk edilmişlik
C) Yenilik ve heyecan
D) Aile sıcaklığı
E) Paylaşma ve ikram

16 "Yalnızlık" kavramını, alışılmışın dışında bir bağdaştırma kullanarak imgeli bir dizeyle anlatınız.

17 İmge ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi **yanlıştır**?

A) Özgün bağdaştırmalar imgenin etkisini artırır.
B) İmge, okurun zihninde canlı bir görüntü uyandırır.
C) İmge, sözcüklerin yalnızca sözlük anlamlarıyla kullanılmasıyla oluşur.
D) İmgeler çoğu zaman benzetme ve kişileştirmeyle kurulur.
E) İmge farklı duyulara seslenebilir.

18 Türk destanlarında Türklere yol gösteren ya da soyun devamını sağlayan hayvan olarak karşımıza çıkan ve bu yönüyle koruyuculuğun, yol göstericiliğin sembolü olan varlık aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bozkurt B) At C) Kartal D) Geyik E) Aslan

19 İmge ile sembol arasındaki farkı en iyi açıklayan yargı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sembol yeni bir görüntü kurar; imge ise hazır kavramları sıralar.
B) İmge yalnızca düzyazıda, sembol yalnızca şiirde kullanılır.
C) İmge ile sembol arasında hiçbir fark yoktur.
D) İmge kültüre göre değişir, sembol değişmez.
E) İmge zihinde bir görüntü kurar; sembol ise somut bir varlıkla soyut bir kavramı temsil eder.

20 "Köprü" sözcüğünü bir sembol olarak kullandığınız bir dize yazınız ve neyi sembolize ettiğini belirtiniz.

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 "(I) Liman, uykusuz bir bekçi gibi bakar denize.
(II) Gemiler yirmi ikide kalkar, sabah altıda döner.
(III) Martıların çığlığı yırtar akşamın ipek örtüsünü.
(IV) Fenerin sarı gözü kırpışır sisin içinde."
Bu dizelerin hangisinde imgeye yer **verilmemiştir**?

A) I B) II C) III D) IV E) Hiçbirinde

22 "Bu kış da geçer, dedi yaşlı adam pencereden,
Saçakta yuvası boş, bekler kırlangıcı;
Karın altında sabırla uyur tohumlar,
Bir sabah öter elbet baharın ilk kuşu."
Bu dizelerde ağır basan duygu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kıskançlık B) Korku C) Pişmanlık D) Umut E) Öfke

23 "Bu kış da geçer, dedi yaşlı adam pencereden,
Saçakta yuvası boş, bekler kırlangıcı;
Karın altında sabırla uyur tohumlar,
Bir sabah öter elbet baharın ilk kuşu."
Bu dizelerle ilgili aşağıdaki yargılardan hangileri doğrudur?
I. "Kış", zor ve sıkıntılı günleri sembolize etmektedir.
II. Toprağın altında uyuyan tohumlar sabrı ve umudu çağrıştırmaktadır.
III. Dizelerde karamsar bir bakış açısı hâkimdir.

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

24 "İmge, şiirin görme biçimidir. Sıradan bir göz akşamı yalnızca güneşin batışı olarak görür. - - - - Böylece okur, her gün gördüğü bir manzarayı ilk kez görüyormuş gibi olur."
Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Güneş her gün doğudan doğar, batıdan batar.
B) Şair ise onu, gökyüzünün yanan bir mektup gibi kıvrılıp küle dönüşmesi olarak anlatır.
C) Akşam saatlerinde hava genellikle serinler.
D) Birçok ressam da gün batımını tablolarına konu edinmiştir.
E) Şairler genellikle sabah erken saatlerde yazar.

25 Aşağıdaki dizelerin hangisinde soyut bir kavram, somut bir varlık gibi gösterilerek imge oluşturulmuştur?

A) "Bahçede kiraz ağaçları çiçek açtı"
B) "Köyün yolları kışın çamurdan geçilmez"
C) "Tren, istasyona gecikmeli girdi"
D) "Yalnızlık, odamın köşesinde sessizce ağ örüyor"
E) "Balıkçılar ağlarını sabaha karşı topladı"

26 "Semboller kültürden kültüre değişebilir. Örneğin baykuş, Batı kültüründe çoğunlukla bilgelikle ilişkilendirilir. Bizim halk inanışlarımızda ise baykuş, çoğu zaman uğursuzlukla anılır. Bu yüzden bir şiirdeki sembolü doğru yorumlamak için şiirin doğduğu kültürü de tanımak gerekir."
Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Batı şiirinde sembol kullanılmaz.
B) Semboller yalnızca halk inanışlarından doğar.
C) Baykuş, bütün kültürlerde bilgeliğin sembolüdür.
D) Şiirlerde hayvan sembollerinin kullanılması doğru değildir.
E) Bir sembolün anlamı, ait olduğu kültüre göre farklılaşabilir.

27 Aşağıdaki dizelerin hangisinde imge oluşturulurken **birden fazla** duyudan yararlanılmıştır?

A) "Kırmızı bir uçurtma süzülüyordu mavi gökte"
B) "Uzaktan bir tren düdüğü duyuldu"
C) "Kavrulmuş kahve kokusu ve eski bir şarkı doldu odaya"
D) "Ellerim buz kesti o kış sabahında"
E) "Balın tadı kaldı dudaklarımda"

28 "Denizin mavi sesi doldu kulaklarıma."
Bu dizedeki imgeyle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Görme duyusuyla algılanan bir özellik, işitme duyusuyla algılanan bir varlığa aktarılmıştır.
B) Yalnızca koku duyusuna seslenen bir imgedir.
C) Soyut bir kavram kişileştirilmiştir.
D) Sözcükler gerçek anlamlarıyla kullanılmıştır.
E) Bir tarihî olaya gönderme yapılmıştır.

29 "Bu kış da geçer, dedi yaşlı adam pencereden,
Saçakta yuvası boş, bekler kırlangıcı;
Karın altında sabırla uyur tohumlar,
Bir sabah öter elbet baharın ilk kuşu."
Bu dizelerde yer alan iki sembolü ve sembolize ettikleri kavramları yazınız.

30 İmge ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangileri doğrudur?
I. İmge çoğu zaman bir söz sanatıyla birlikte oluşur.
II. İmge yalnızca görme duyusuna seslenir.
III. Özgün bağdaştırmalar imgeyi güçlendirir.

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) II ve III

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**